

Magyarország nem nélkülözheti a segítségüket, mert hiszen csak akkor lesz tartós béke, ha a közép-európai népek hidat tudnak képezni a Kelet és a Nyugat között.¹

Közl: KMV II. 179.

¹ A levél eredetijét, teljes szövegét nem ismerjük. Vámbéry New York-i lapja, a *Harc* a következő megjegyzéssel közölte „Magyarország jövőjéről” főcím alatt: „A következő sorok Károlyi Mihálynak dr. Czakó Ambróhoz írt leveléből valók.” A közlés második része Károlynak Vámbéryhez írott levelének részlete. (L. e kötet 37. levelét.)

37. KÁROLYI MIHÁLY VÁMBÉRY RUSZTEMHEZ

(London, 1945. április 15. előtt)

Köszönettel vettem január 10-i leveledet.¹ Örülök, hogy a cikkem tetszett és megjelent a *Harcban*.² Dr. Czakó, akinek érdekesen szerkesztett lapját mindig nagy élvezettel olvasom, s akinek töretlen politikai vonala azonos az enyémmel, egyik levelében kifogásolja, hogy a cikk feleslegesen támadta az amerikai magyarság romanticizmusát. Én pedig továbbra is azt tartom, hogy igenis kritizálni kell az amerikai magyarság romantikus beállítottságát, mert a romantikus rekvizitumok mögött ott leselkedik a reális reakció. Cigányzene, sujtás, árvalányhaj stb. akarva, nem akarva magán viseli a feudális nosztalgiát, mint ahogy a montparnasse-i kozákok balalajkás bánata és különleges ételei is azokat a „rég jó időket” hívják életre, amikor a borgőzös hangulatban a bojárók, akár a magyar mágnások, százasokat ragasztottak a balalajkás vagy a primás homlokára. Nem akarom letagadni a Hortobágy szépségeit vagy a magyar népi zene nagy értékét, mert hiszen ezek bennem is élnek, de a cifra sujtásos kondások, juhászok, csikósok, kanászok és egyebek mégiscsak az uradalmak légkörét idézik, hiszen az urak segítsége nélkül ki sem öltözködhetek volna. Az ilyen kultusz megakadályozza az amerikai magyarságot abban, hogy egy modern ideált teremtsen magának, és a „vakulj, magyar” alapon kiöltöztetett csikósnak jobb életet kívánjon. Nekem jólesik, ha látom, hogy az amerikai magyar modern ruhában, modern emberi életet él, és csöppet se örülök annak, hogy a magyar béresek ünnepi alkalmakkor idegeneknek fitogtatják a „cifra nyomorúságot”. Ezért látom a romantikus kellékeket veszedelmesnek. Ezért tartom mindezt a régi világ jelképeinek. A XIX. század romantikus korszaka lezárult, és vele együtt elhalálozott a forradalmi romantika is. Egy új, szélesebb értelmezésű forradalmi átalakulás vette kezdetét, amelybe a magyarságnak is bele kell illeszkednie. Itt az ideje, hogy ne tekintsünk állandóan vissza az elmúlt ezer évre, hanem ehelyett 20 évre előre kell tekintenünk, és próbáljuk meg tervszerűen kiépíteni az új Magyarországot.

Megértem Czakó aggályait. A múlt örökségét nem lehet és nem szabad eltékoznunk. Azonban minden azon fordul meg, hogy mit találunk értékesnek a múltban, és mit nem; mi segít a jövő építésében, és mi akadályozza a munkánkat. Nem is arról van szó, hogy a magyar népi hagyományokat sutba dobjuk, de vigyáznunk kell arra, hogy ne szolgáljuk a feudális érdekeket, és az értékest elválasszuk az értéktelentől, a hamistól. A magyar népművészet értékei nem fognak elveszni, sőt megtisztult formában fognak jelentkezni. Eddig az uralkodó osztály keverte hozzá az értékest az értéktelenhez, ezentúl mi fogjuk kiszemelgetni az értékest a mesterségesen tenyésztett álnépies kultúrából.

Közl: KMV II. 181.

¹ Vámbérynek e levelét nem ismerjük. Károlyi válaszelevele a *Harc* április 15-i számában jelent meg, L. e kötet 36. sz. levelének jegyzetét.

² „Az amerikai magyarság feladatai.” (*Harc*, 1945. január 13.) Közl: KMV II. 163.